

Boekrecensie:

'Van regen tot Maas'
'Grensoverschrijdend
waterbeheer in
droge en natte tijden'
Auteur: Marcel de Wit

■ Uitgeverij Veen Magazines, Diemen, 2008 | ISBN 97 89 085 712 305 | Hardcover, 216 blz. | € 39,95

Na een fantastisch veldwerk geomorfologie in de Jura, fietste ik als tweedejaars student terug naar Nederland. Eerst reed ik een stuk stroomopwaarts langs de Saône, trok over de waterscheiding naar de bron van de Maas en volgde deze rivier tot in Maastricht. Sindsdien keerde ik regelmatig naar het stroomdal van de Maas terug. Was het niet voor het meemaken van de zonsverduistering bij Verdun, dan was het wel om mee te werken aan het Grensmaas-project. Met name voor het laatstgenoemde verdiepte ik me in de Maas, waarbij ik merkte dat hydrologische kennis over deze rivier fragmentarisch over verschillende bronnen was verdeeld. Met 'Van regen tot Maas' is daar verandering in gekomen.

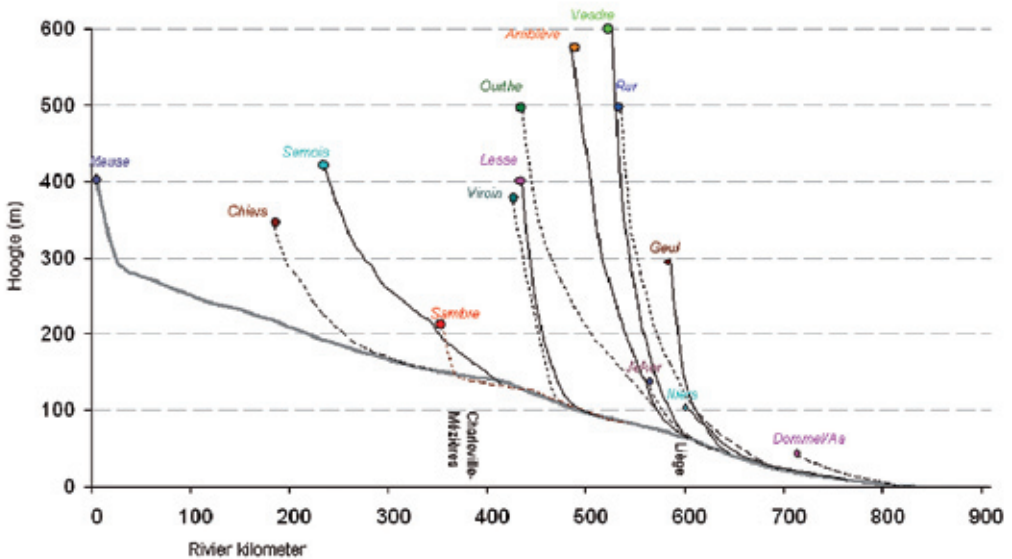
Zoals blijkt uit onderstaand overzicht van de hoofdstukken, geeft het boek een uitgebreid overzicht van zowel de geschiedenis, het beheer van de rivier, de hydrologie, de geologie als de toekomst:

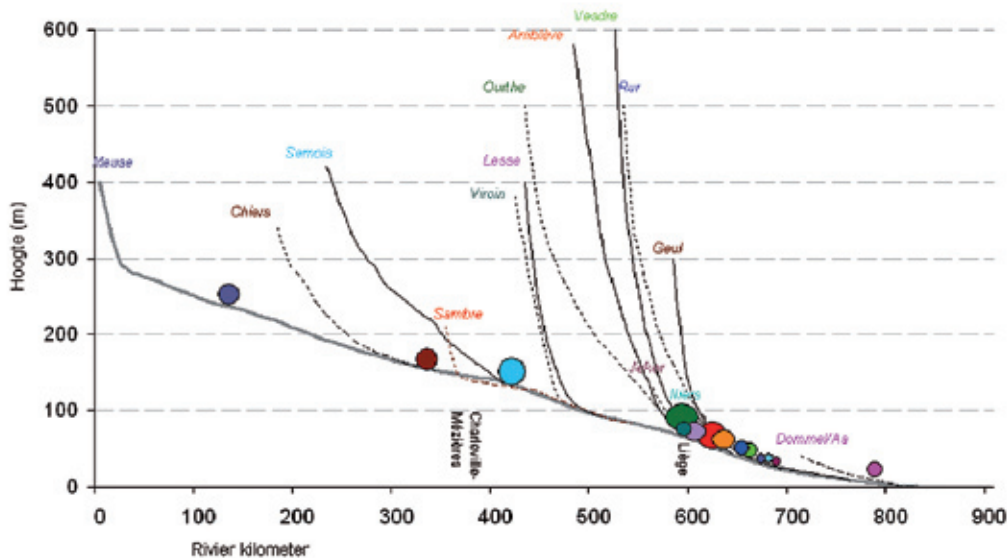
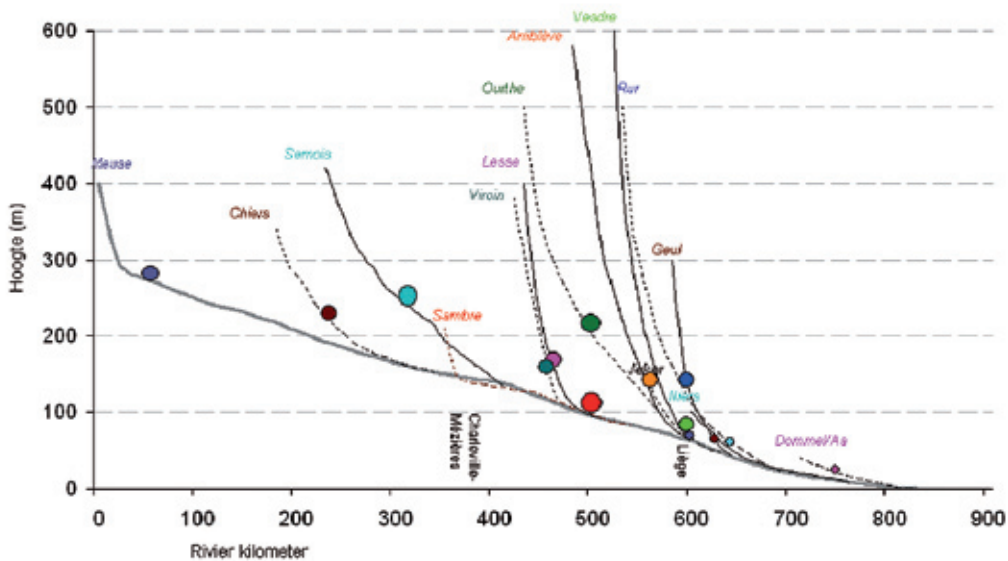
- Misstand of gril?
- Te veel - genoeg - te weinig water
- Grensoverschrijdend waterbeheer
- Waar komt het water in de Maas vandaan?
- De ondergrond
- Tuinieren in het Maasstroomgebied
- Extreme omstandigheden
- Verandert er iets aan de Maas?
- Minder water in de winter, meer water in de zomer ?
- Op zoek naar ruimte
- Leven met water?
- Doe meer met minder
- Wat stroomt er morgen door de Maas?
- De krant van 12 december 2020

Het boek gaat over het zoeken naar de optimale balans tussen voordelen die de rivier ons biedt en de nadelen zoals overstromingen en watertekorten. Het is geschreven vanuit het perspectief van de bewoners en de waterbeheerders, maar omdat de mens uiteindelijk maar een bijrol speelt, worden ook het klimaat, het weer, de bodem, het gesteente, het reliëf en het netwerk van waterlopen in het stroomgebied behandeld.

Meteen al wordt leerzame informatie ontsloten over historische hoogwaters, met de belangrijkste overstromingen in Nederland en Frankrijk sinds 1550. Na een klein uitstapje naar recente overstromingen in Groot-Brittannië, het "verzadigd koninkrijk", volgt een interessant gedachtenexperiment, waarbij Europa niet volgens de huidige landsgrenzen is ingedeeld, maar volgens stroomgebieden. Helemaal fictief is dit niet, want er wordt al jaren samengewerkt in de Internationale Maascommissie. Naast de weerbarstige materie van administratieve grenzen, komen ook de tegenstrijdige belangen tussen de verschillende gebruikers van de Maas aan bod.

Veel aandacht is er voor de neerslag-afvoer-hydrologie van het stroomgebied, zie bijvoorbeeld de onderstaande grafieken. Dit deel wordt gevolgd door de mogelijke invloeden van ander waterbeheer, aanpassingen in het landgebruik en verandering in het klimaat, op de relatie tussen neerslag en afvoer. Bij het zoeken naar ruimte voor de rivier blijkt dat een gunstige maatregel voor het ene stuk, ongunstig kan uitpakken voor het deel stroomafwaarts, maar ook juist stroomopwaarts.

De 'knikkers' symboliseren hoogwatergolven in de verschillende zijrivieren. Het eerste plaatje geeft de situatie weer op het moment dat er in het gehele stroomgebied, als gevolg van een intensieve regenperiode, de maximale hoeveelheid afvoer wordt gegenereerd. Op dit tijdstip zijn de hoogwatergolven nog klein en ze bevinden zich in de haarvaten van het rivierennetwerk. Deze golven verplaatsen zich naar beneden en nemen toe in omvang door het samenstromen van beken in het stroomgebied van de betreffende zijrivier. De mate waarin de hoogwatergolven in volume toenemen, is afhankelijk van de grootte van het betreffende deelstroomgebied (afbeelding twee). De snelheid waarmee de afvoergolf zich verplaatst, wordt vooral bepaald door het verhang van de zijrivier. Op de laatste afbeelding hebben de meeste hoogwatergolven van de zijrivieren de Maas bereikt en is hun positie op de lengteas van de Maas te vinden.

Ook het voorspellen van afvoeren komt aan bod. Vroeger gingen waarschuwingen tussen waterbeheerders niet per e-mail, maar per telegram en het boek toont hiervan een fraai handgeschreven voorbeeld van 15 januari 1920 uit Charleville.

Het boek eindigt met een doorkijkje naar de toekomst, waarbij samenwerken met de rest van de waterbeheerders essentieel wordt geacht. Overigens liggen we daarvoor met zowel het huidige beleid en beheer als de plannen voor ingrepen op de goede koers.

Afijn, het boek staat bol van fraaie en kleurrijke figuren, die samen met de tekst het onderwerp grondig en op heldere wijze introduceren. Alleen al om die reden zou iedere hydroloog die ook maar iets met de Maas van doen heeft het moeten lezen. Ook kan het boek goed worden ingezet om kennis te vergaren over internationaal integraal waterbeheer en het zou fijn zijn als het in het Engels wordt vertaald.

Al met al een bijdrage aan ons vakgebied om trots op te zijn!

Frank Smits

